תכנית הלימודים לכיתה ד

תכנית הלימודים של כיתה ד מעמידה במרכז הלימוד את הערך של ערבות הדדית ביחס לקהילה ולכלל החברה, כפי שהוא מתבטא הן בפרקי אבות שבמשנה, והן בערכים ובמנהגים שונים של מועדי ישראל. כמו כן, מוקדשת יחידה נרחבת להכרה כללית של הלוח העברי, מבנהו ומועדיו, והצגת מרכזיותו בעיצוב הזהות והחברה היהודית בארץ ובתפוצות.

ההתפתחות ורצף התכנית מכיתה א עד כה יש בהם כדי לאפשר בכיתה ד שיח ולימוד מעמיק סביב דילמות ערכיות ומוסריות ויצירת תרבות של מחלוקת. נוסף לכך, לימוד פרקי אבות מהווה נדבך טקסטואלי ייחודי, בהשוואה לשנים הקודמות שחשפו ז'אנרים שונים, בכך שהוא מפגיש את התלמיד עם יצירה אחת, בעלת שלמות פנימית, שיש לה חשיבות רבה הן מבחינה אוריינית ותרבותית והן בעיצוב השקפת עולמם ואורחות חייהם של יהודים לאורך ההיסטוריה.

ערך מוביל: ערבות הדדית

שלושה מוקדי תוכן מרכזיים:

א. **ארון הספרים היהודי: פרקי אבות**

פרקי אבות שבמשנה מאפשרים לימוד שיטתי של יצירה אחת בעלת שלמות פנימית, בצורה מקיפה ורב-ממדית (רקע היסטורי על ימי בית שני והמשנה, היכרות עם דמויות מפתח בעולם החכמים, דיון בסוגיות ערכיות, תרבות המחלוקת ודיאלוג פנים-יהודי ובין תרבותי, העשרה לשונית וכו'), ומזמנים באופן מובהק למידה בית מדרשית. משניות מרכזיות מהמסכת יילמדו בשנה זו הן במסגרת היצירה הנבחרת, והן סביב לוח השנה העברי (שחוזר גם כנושא כללי וגם בארבעת המועדים הנבחרים בשנה זו, ובראשם חג השבועות. כידוע, מנהג קדום הנוהג עד היום הוא ללמוד את המסכת בפרק הזמן שבין פסח לשבועות).

ב. **מעגלי חיים וחברה: זמן יהודי-ישראלי**

לאחר התייחסות ליחיד, למשפחה, לקהילה ולחברה (בשנים הקודמות), מוצג בשנה זו מבט כולל לעבר הזהות והשייכות לעם היהודי ולמדינת ישראל: תיערך היכרות עם הלוח העברי ומבנהו, זיקתו לארץ ולטבע הארץ, עיסוק במהותו של חג ובהכרת חגים ומועדים וערכים המשתקפים בהם ובראשם ערבות הדדית וסולידריות עם החלש. לוח השנה היהודי של עם ישראל בנוי מחזוריות מעגלית קבועה המשתקפת במחזוריות קוסמית (יום, שבוע, חודש, שנה, עונות שנה) ובתוכה משתלבים מאורעות היסטוריים וחקלאיים (שלושת הרגלים למשל), חברתיים, תרבותיים ודתיים. לוח השנה הוא כלי להדגשת ערכים משותפים ושמירה על הזהות היהודית, גם כשעם ישראל היה בגולה. מצד שני, עיצוב הזמן מכיל בתוכו גם מרכיב של חופש ופנאי אישי ובחירה אישית. במסגרת זו (והמוקד השלישי) יינתן מקום מרכזי לחג השבועות, כולל פרויקט מצופה לסוף שנה (הכנה והפקה של אירוע מסכם ובו הצגת חג השבועות על מירב רבדיו, בשיתוף הקהילה).

ג. **לוח השנה העברי: סוכות ושמיני עצרת, ט"ו בשבט, יום הזיכרון לשואה ולגבורה, שבועות**

ארבעה מועדים אלו יילמדו בהרחבה סמוך לזמנם, **בזיקה מובהקת (ערכית ואוריינית)** לשני הצירים הקודמים, וכחלק בלתי נפרד ממהלכם. בנוסף, תהיה התייחסות חווייתית לשבת, לראשי חודשים עבריים ולמועדים נוספים בלוח השנה.

	מוקד התוכן	ערכים, רעיונות כישורי חיים	מספר שיעורים מומלץ	מקורות ונושאי לימוד	מושגי יסוד, אוצר מילים, מטבעות לשון	מיומנויות חשיבה ואוריינות	הצעות לפעילות חווייתית ולעשייה
יצירות ויוצרים בארון הספרים היהודי	**פרקי אבות**	• **ערבות הדדית** • ערך המסירה • מסורת וחידוש • זיכרון היסטורי משותף – כבסיס לתחושת שייכות ומעורבות יחיד וחברה • דרך ארץ • כבוד הבריות • אדם נברא בצלם • ערך הלימוד • בין מורים ותלמידים • תרבות המחלוקת • ממדרש למעשה • גמילות חסדים • ראיית הטוב	25	• **10 משניות** באופן אינטנסיבי (העמקה, דיון ערכי, פרשנות והשוואה, יישום למצבי חיים, אפשרות לזיקה לדיונים וסיפורי חז"ל רלוונטיים, למשל באבות דר' נתן, וכן למורשת קהילות ישראל ולמקורות מודרניים) **ו-10 משניות** באופן אקסטנסיבי (בבקיאות: הבנת הנקרא, יישום ושימוש לשוני ורעיוני) • **פתיחה:** למה נקראה מסכת אבות? (בנים לומדים מאבות ופירושים נוספים), מקומה במשנה, מאפייניה • **בחירת משניות ומקבצים מפרקים שונים**, מתוך: – **פרק א:** משניות א-ז, י"ב-י"ד – **פרק ב:** ה (מהאמצע: אל תדון את חברך וכו')-ו, י-י"ב – **פרק ג:** י"ב, י"ז, כ-כ"א – **פרק ד:** א, ג, ו, ט"ו, כ, כ"ג – **פרק ה:** ו, ט-ט"ז, כד(משנה טו- ללא "ומורא רבך כמורא שמים") (החלוקה כאן – לפי מאגר ספרות הקודש, אתר סנונית). • **הבחירה תכלול משניות שונות בנושאים הבאים:** ערך האדם ("חביב אדם שנברא בצלם"), מידות האדם, אדם בחברה, האדם מול עצמו, חוסן חברתי וערבות הדדית, מסירה, מסורת וערך הלימוד • **הרחבות סיפוריות או רעיוניות בספרות חז"ל**, למשל: סיפור אהרון רודף שלום (הרחבה באבות דר' נתן לאבות א, י"ב); חוני המעגל ועץ החרוב (בזיקה לאבות א', י"ד וגם לט"ו בשבט); רבי אלעזר בן שמוע מטייל על שפת הים (מדרש קהלת רבה י"א, בזיקה לאבות ד, ג: "...אין לך אדם שאין לו השעה"); רבי חיים מצאנז: איש תועה ביער (בזיקה לאבות ב, י"ב: "צאו וראו ..."); בבלי, מסכת עירובין, דף נ"ג, ב: אמר רבי יהושע בן חנניה: "מימי לא נצחני אדם..." • **מקורות מודרניים המתכתבים עם המשניות**, כגון: על שלושה דברים העולם קיים / לאה גולדברג (בזיקה לאבות א, ב ו-י"ח); שני חברים/יהודה אטלס מתוך "הילדה שאני אוהב" (בזיקה לאבות א משנה ו ואבות ב משנה ט); אורחים לקיץ / נעמי שמר (בזיקה לאבות ד משנה כ: "המקדים בשלום כל אדם"); צל ומי באר/יורם טהרלב (בזיקה לאבות א, משנה ה: "היה ביתך פתוח לרווחה")	• תורה שבעל פה • משנה • תַנאים • מסכת אבות • מתן תורה • דברים בשם אמרם • בית מדרש • מחלוקת • "דרך ארץ קדמה לתורה" • "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" • "חביב אדם שנברא בצלם" • מסורת • חידוש • "אם אין אני לי מי לי" • "צאו וראו.."	• חברותא • סיעור מוחין • שימוש באנלוגיות ובמטפורות • התבוננות רפלקטיבית • השוואה • זיהוי ערכים מושגים ועקרונות בטקסט • הערכה • נקיטת עמדה • הרחבת משמעותה של היצירה על ידי קשור לעולמם של הקוראים • שליטה במטבעות לשון, בניבים ובביטויים	• דרמה: אקטואליזציה של המשניות במצבי חיים, דרך כתיבת סיפורים אישיים, המחזה, כתבות, קטעי סרטים וכדומה. • פעילות נתינה בקהילה (איסוף צעצועים, בגדים וכדומה למשפחות נזקקות, התנדבות וסיוע) • פעילות פתיחה או סיכום: ללקט עצות מההורים ולהכין "מסכת אבות ואימהות" כיתתית/ קהילתית (מתוך לימוד הורים וילדים) • שירים ופיוטים על פי ערכי מסכת אבות. • הכנת אסופת אמרות מפי התלמידים. • יצירת אמנות סביב משניות

	מוקד התוכן	ערכים, רעיונות כישורי חיים	מספר שיעורים מומלץ	מקורות ונושאי לימוד	מושגי יסוד, אוצר מילים, מטבעות לשון	מיומנויות חשיבה ואוריינות	הצעות לפעילות חווייתית ולעשייה
מעגלי חיים וחברה	**זמן יהודי-ישראלי**	• **ערבות הדדית** (ותודעת זמן משותפת) • קדושת הזמן • הזיקה לארץ ולטבע במועדי השנה • זיקת ישראל והתפוצות	15	• **מבוא ומבט כולל על עיצוב הזמן** בלוח השנה העברי • מוצע לטפל בזמן דרך מופעיו הטבעיים, סביב מחזורי היום-לילה, השבוע, החודש, השנה ועונותיה: – **יממה:** "ויהי ערב ויהי בוקר" (למה שבת מתחילה ביום שישי?), ערב: ברכת "מעריב ערבים" (מברכות קריאת שמע); בוקר: התחדשות, "מודה אני", ברכות "יוצר אור ובורא חושך" (מברכות קריאת שמע), לקט מברכות השחר: "הנותן לשכוי בינה", "הנותן ליעף כוח", "המעביר שינה מעיני" וכו'; מקור מודרני על בוקר (שיר, סיפור) כגון: בראשית/ חיים חפר; לפעמים החגיגה נגמרת/ נעמי שמר – **הרחבה בספרות חז"ל:** בבלי, חולין, דף ס, עמוד ב: אָמְרָה יָרֵחַ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מְלָכִים שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בְּכֶתֶר אֶחָד?; בראשית רבה, פרשה ג דרשה א: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר" (בראשית א, ג) רַ' יְהוּדָה אָמַר: הָאוֹרָה נִבְרֵאת תְּחִלָּה..; "כֵּוָן שֶׁרָאָה אָדָם הָרִאשׁוֹן יוֹם שֶׁמִּתְמַעֵט וְהוֹלֵךְ ..."(עבודה זרה, דף ח עמוד א) – **שבוע:** המקור בסיפור הבריאה בבראשית. מחזור זמן טבעי (יום לילה) לעומת זמן מלאכותי-מקודש (שבת); שמות ימי השבוע במסורת ישראל ובתרבויות אחרות. מהו יום המנוחה? (שבת, בקצרה - הנושא נלמד בהרחבה בכיתה ג) – **חודש:** מולד הלבנה; קידוש החודש וקביעת הלוח; ראש חודש; ברכת הלבנה "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים, רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה" (שמות י"ב, ב) (גשר לנושא הבא - שנה). מחלוקת על קידוש החודש (משנה, ראש השנה, ב, ח-ט). בבלי, מסכת ראש השנה, דף כ, ע"ב. קטעים מהרמב"ם, משנה תורה, הלכות קידוש החודש. משל האורלוגין: מדרש תנחומא פרשת בא סימן י"ב, ילקוט שמעוני, פרשת בא, רמז ק"צ: "החודש הזה לכם ראש חודשים... משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו אורלוגין..."	• לוח שנה, • שנה עברית • חודשי השנה: שמות, עונות, שנה מעוברת, ראש חודש, שנת שמיטה, מזלות • חג ומועד • שלושת הרגלים • מקראי קודש • ערב שבת (וחג) ומוצאי שבת (וחג) • קידוש והבדלה • סוגי מועדים: מועדים מדאורייתא ומדרבנן • חגי טבע וחקלאות • מועדים לאומיים היסטוריים • מועדים דתיים • מועדים ממלכתיים • מועדים כלל-אנושיים	• חברותא • זיהוי והבחנה בין מועדים • הבנת רצפים בשנה והבנת תהליכים היסטוריים • השוואה • הערכה • שיתופיות • יצירה אישית • פעילות חוקרת ומשווה: חקר שמות ימי שבוע, שמות החודשים, חקר מופע הלבנה	• פעילות לכבוד ראשי חודשים, קבלות שבת וכו' • פעילות בטבע (סיור, מפגש עם חי וצומח, וכו') בזיקה למועדים • אפשר לשלב פעילות אמנותית על מופעי הירח • אפשר לעשות פעילות על מאכלי חורף ומאכלי קיץ • יצירת אמנות סביב מחזור השנה (עונות, מחזורי חג) • הנושא יסתיים בלימוד ממוקד של חג השבועות ובפרויקט כיתתי שבו יוצג החג על מכלול רבדיו, והפקת אירוע שיא

	מוקד התוכן	ערכים, רעיונות כישורי חיים	מספר שיעורים מומלץ	מקורות ונושאי לימוד	מושגי יסוד, אוצר מילים, מטבעות לשון	מיומנויות חשיבה ואוריינות	הצעות לפעילות חווייתית ולעשייה
מעגלי חיים וחברה	**זמן יהודי-ישראלי (המשך)**			• **שנה:** שנה שמשית לעומת שנה ירחית; עיבור שנה; שמות החודשים ומשמעותם; הלוח המקראי לעומת הלוח של חז"ל; השוואה ללוחות בתרבויות שונות (והלוח האזרחי); לוח שנה: יהודי, ישראלי, אוניברסלי. ראשי שנה: משנה, ראש השנה, א, א-ב. • **עונות השנה:** תפילת הגשם/הטל; "משיב הרוח ומוריד הגשם", "תן טל ומטר". הזיקה לארץ ישראל; שירי עונות ישראליים, כגון: "חורף" (יואב לרנר), "רעמים וברקים" (יהונתן גפן), "חוטים של גשם" (אהוד מנור), "לכבוד הקיץ" (גזוז), "סתיו יהודי" (אברהם חלפי), "שניים-עשר ירחים" (נעמי שמר) "איך עונות השנה מתחלפות"/יונה טפר • **חגים ומועדים על פני השנה:** מיון המועדים לסוגיהם: מועדים לאומיים-היסטוריים, ממלכתיים (ימי זיכרון ואבל וימי שמחה), טבעיים-חקלאיים, דתיים וכלל-אנושיים. • **מסורת וחידוש:** התפתחות תפיסת המועדים מן המקרא דרך חז"ל ומורשת הקהילות ועד הציונות ומדינת ישראל, כגון: א"י השל, "השבת", בהקדמה (מעבר מדגש חקלאי להיסטורי; שבועות כדוגמה) • **תפקידי הלוח:** תפקידים שימושיים ותרבותיים (גורם מאחד, זיכרון משותף וערבות הדדית, ישראל ותפוצות)			

	מוקד התוכן	ערכים, רעיונות כישורי חיים	מספר שיעורים מומלץ	מקורות ונושאי לימוד	מושגי יסוד, אוצר מילים, מטבעות לשון	מיומנויות חשיבה ואוריינות	הצעות לפעילות חווייתית ולעשייה
לוח השנה היהודי-ישראלי	**סוכות ושמיני עצרת**	• ערבות הדדית • הכנסת אורחים • זיקה לטבע ולארץ • סולידריות חברתית, צניעות • שמחה • אחדות	6	• **מקורות החג ומנהגיו:** – ההבחנה בין סוכות, שמיני עצרת ושמחת תורה – חג חקלאי ותפילה לגשם – סוכה – המקור המקראי ומנהגי הישיבה בסוכה (יציאה לסוכה כביטוי של שוויון בין מעמדות / פילון האלכסנדרוני) – מנהג האושפיזין כביטוי של חברות והכנסת אורחים – ארבעת המינים (ומדרש ויקרא רבה ל, י"ב "תורה ומעשים טובים") – שמחת החג (דברים ט"ז ט"ו: "ושמחת בחגך והיית אך שמח"), שמחת בית השואבה, טקסי מים, הציפייה לגשם ותפילת הגשם בשמיני עצרת (שמחת תורה: בקצרה - נלמד גם בכיתה ב). • **פיוטים, שירי החג ושירים מודרניים**, כגון: – תפילת גשם / לוין קיפניס – באלפי חלילים / נורית זרחי – פיוט לגשם נוסח עדות המזרח: אֱלֹהֵינו וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ – הגשמי אורה תאיר אדמה... – "גשם בעתו" / מילים: תלמה אליגון-רוז – חוטים של גשם / אהוד מנור – "ושאבתם מים" / לחן: עמנואל עמירן – "ברך עלינו" / לחן: עוזי חיטמן – "אורחים לחג" (יום טוב לנו חג שמח..), לוין קיפניס – "התחדשות" (אחרי החגים יתחדש הכל), נעמי שמר	• חג אסיף • ישיבה בסוכה • בית קבע - בית ארעי • ארבעת המינים • נטילת לולב • אושפיזין • הושענה רבה • הקפות • שמיני עצרת ותפילת הגשם • ניסוך המים - שמחת בית השואבה • שמחת תורה • שלושת הרגלים • עליה לרגל	• הבנת הנקרא • מדרש תמונה • ייצוג ידע	• פעילות יצירתית של יציאה החוצה ברוח סוכות (למשל עם אוהלים) • בנייה וקישוט מושכל של סוכה בבית הספר • הזמנת אושפיזין לסוכה, לימוד בסוכה • יצירות אמנות: אסיף בארצות שונות • דגמים וצילומים של סוכות מיוחדות • ביקור בשוק ארבעת המינים, תיעוד וצילום

	מוקד התוכן	ערכים, רעיונות כישורי חיים	מספר שיעורים מומלץ	מקורות ונושאי לימוד	מושגי יסוד, אוצר מילים, מטבעות לשון	מיומנויות חשיבה ואוריינות	הצעות לפעילות חווייתית ולעשייה
לוח השנה היהודי-ישראלי	**ט"ו בשבט**	• ערבות הדדית (גם לדורות הבאים) • זיקה לטבע ולאדמה • אהבת הארץ • אחריות אישית • ט"ו בשבט וכנסת ישראל	2	• **מקורו של ט"ו בשבט** במשנה (ראש השנה א,א) וגלגוליו השונים בהיסטוריה עד לציונות ולנושאי טבע. • התמקדות **במנהג הנטיעות ומשמעותו** (זיקה לארץ, לטבע, מחויבות לדורות הבאים וכו') כגון: "וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל" (ויקרא י"ט, כ"ג); "כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ ..." (דברים כ, י"ט) "... אף על פי שתמצאו אותה מלאה כל טוב ... הוו זהירין בנטיעות ... כשם שנכנסתם ומצאתם נטיעות שנטעו אחרים, אף אתם נטעו לבניכם..." (מדרש תנחומא, פרשת קדושים); "לֹא יְסַכֵּל אָדָם מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים" (בבלי, בבא קמא, דף נ, ע"ב). "אילן אילן במה אברכך" (בבלי, תענית, דף ה, ע"ב). חוני המעגל ועץ החרוב (תענית כ"ג עמוד א). • **שירים וסיפורים בני זמננו** לט"ו בשבט בדגש על הקשר לאדמה ושמירת הצומח; "לך אל הטבע"/תלמה אליגון רוז; "כך הולכים השותלים"/יצחק שנהר, שירת העשבים/רבי נחמן מברסלב, "ארץ" שייקה פייקוב, "שלג על עירי -פירות חמישה עשר"/נעמי שמר, "השקדיה פורחת" י' דושמן, הפיוט "יום זה מפינו"/ ר' משה חלואה, מרוקו, המאה ה-19: "יוֹם זֶה מִפִּינוּ אַל יִשְׁבַּת אֶפְצָחָה בּוֹ שִׁירִים וּרְנָנוֹת גָּדוֹל הוּא לָנוּ יוֹם ט"ו בְּשְׁבָט רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת"	• איכות הסביבה • מִחְזוּר • סדר ט"ו בשבט • עבודת האדמה • אחריות על הארץ • אִם אֵין אֲנִי לִי, מִי לִי? • רשות היחיד ורשות הרבים • האדם כעץ השדה • כעץ שתול על פלגי מים	• דיון דילמה בסוגיות של קיימות, פיתוח ושימור • מעקב אחרי התפתחות היסטורית של מועד	• טקס נטיעות, שתילה במכלים ממוחזרים • בית מדרש בטבע • יצירת אמנות בחומרי טבע (עלים, ענפים...) • בנייה משותפת ועריכה של סדר ט"ו בשבט (דגש של שמירה על איכות הסביבה, כגון שימוש בכלים לא חד פעמיים)

	מוקד התוכן	ערכים, רעיונות כישורי חיים	מספר שיעורים מומלץ	מקורות ונושאי לימוד	מושגי יסוד, אוצר מילים, מטבעות לשון	מיומנויות חשיבה ואוריינות	הצעות לפעילות חווייתית ולעשייה
לוח השנה היהודי-ישראלי	**יום הזיכרון לשואה ולגבורה**	• ערבות הדדית • זיכרון משותף • כבוד האדם • "צלם אלהים" • סובלנות • אחריות	5	• **רקע היסטורי** • **לקחים היסטוריים** • **דרכי ציון היום** באופן ממלכתי ואישי • **סיפורים אישיים של ילדים** או על ילדים, קטעי יומן וציורים של ילדים בשואה, כגון: – יומנה של אנה פרנק; – "יומנה של הנערה הצעירה דוניה רוזן" (בהיותה בת 16 בשנת 1943); – "האי ברחוב הציפורים"/ אורי אורלב; – סיפורו של יאנוש קורצ'ק; יצירות של אהרון אפלפלד ובדומה • **חסידי אומות העולם:** – "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש" (אבות, ב, ה); – סיפורים על חסידי אומות העולם ועל גילויים של רוח האדם בשואה; – חסידי האומות/ חיים חפר(נכתב לכבוד ערב הוקרה בשנת 1987) • **שירים** כגון: – "דרכו האחרונה" / אנדרה עמיר על יאנוש קורצ'ק; – "לכל איש יש שם" / זלדה; – "הצלקת" / יאנוש קורצ'אק	• "יד ושם" • נרות נשמה • "משואה לתקומה" • "לכל איש יש שם" • גזענות • "חסידי אומות עולם" • וְכָל הַמְקַיֵּם נֶפֶשׁ אַחַת מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא (סנהדרין, ד, ה) • "שמע ישראל", קדיש, יום הקדיש הכללי • "והגדת לבנך" – "וזכרת והגדת"	• תיווך, ארגון ועיבוד רגשי ואינפורמטיבי של האווירה במרחב הציבורי, וכן מושגים, אמירות ותמונות שהילדים מביאים איתם • הערכה • הפקת לקחים • מתן ביטוי אישי	• מצבה" של מעשים טובים – בעקבות שירה של הנערה דוניה: כל ילד מתחייב למעשה טוב בעולמו הילדי • מפגש עם אנשי עדות • הכנת טקס בית ספרי • בניית חדרי זיכרון בבית הספר

	מוקד התוכן	ערכים, רעיונות כישורי חיים	מספר שיעורים מומלץ	מקורות ונושאי לימוד	מושגי יסוד, אוצר מילים, מטבעות לשון	מיומנויות חשיבה ואוריינות	הצעות לפעילות חווייתית ולעשייה
לוח השנה היהודי-ישראלי	**שבועות**	• ערבות הדדית • זיקה לארץ • אהבה וחסד • תלמוד תורה • התחדשות • הודאה • שמחה	5	• הנושא ישתלב גם עם המוקד "זמן יהודי-ישראלי" וישמש לו סיכום • סיפור מעובד של **מגילת רות**, ביטויים של חסד במגילה • **חג חקלאי** (קציר חטים, סיום ספירת העומר), על היובש בקיץ ועל חגיגות קיץ. • **חג הביכורים:** דברים, כ"ו, א-ג, י-י"א (מקרא ביכורים). משנה, ביכורים ג, א-ד (תיאור ציורי וחי של הבאת הביכורים) • **חג מתן תורה:** ביטויים בחג; יחס לשמחת תורה, תיקון ליל שבועות) • **חג הביכורים בציונות**, בקיבוצים במושבים ובכפרים. לדוגמה עדות מטקס הבאת הביכורים בעין חרוד בשנת 1928 "החל משעות אחרי הצהריים...מורגשת תנועה.. בחצר: חברים מקשטים עגלות בירק ובענפים, בפירות ובפרחים ובכלי עבודה, ענף יתאמץ להפתיע ולעבור את רעהו בפאר עגלתו. ואף לילדים עגלות לפי בתיהם: פעוטונים, גנים ובתי ספר.....נושאי הביכורים מובילים אנשי המשק לפי הסדר הבא: טרקטור ומחרשה בראש, ואחריהם זוג בהמות ....מזרעה...ושקי תבואה ואחריה עגלה עמוסה כברות לחם.... איזה שלל צבעים!!! מה רבה השמחה וההמולה: סוסים צוהלים וקריאות עגלונים...והנה קול החצוצרה, מכריז על טקס הבאת הביכורים...מי פילל ומי מילל שרק לפני שלוש שנים מפרידים בין מראות השוק באוקרינה (בגולה) לבין מה שנראה כאן לעינינו (יצחק מיכאלי, "מתרמילי")	• שבעה שבועות • עצרת • ספירת העומר • חג קציר • מתנות עניים ביכורים (שורש ב.כ.ר) • מתן תורה • "נעשה ונשמע" • עשרת הדברות • תרי"ג מצוות • "עם הספר" • מגילת רות • חסד • מסכת ביכורים • תיקון ליל שבועות • שבעת המינים - אפשר לשלב גם מדרשים • מצוות התלויות בארץ • עלייה לרגל • בית המקדש	• זיהוי מרכיביו ומשמעותו של טקס • עיצוב טקס • פענוח סמליות במנהגי החג וסימניו • השוואה (החג בעבר ובימינו)	• פעילות חסד • דיון: למי ייתנו התלמידים פרי ראשון - לאדם אהוב או לצדקה? • פרויקט סיום שנתי (גם לנושא "זמן יהודי ישראלי") להצגת חג השבועות על מירב רבדיו, כגון: - סיורים בטבע - שירי החג - המחזת מגילת רות - הבאת ביכורים (מסוגים שונים) - תערוכה, מאכלי חלב - תיקון שבועות (כיתתי/ בית ספרי/ קהילתי)

	מוקד התוכן	ערכים, רעיונות כישורי חיים	מספר שיעורים מומלץ	מקורות ונושאי לימוד	מושגי יסוד, אוצר מילים, מטבעות לשון	מיומנויות חשיבה ואוריינות	הצעות לפעילות חווייתית ולעשייה
לוח השנה היהודי-ישראלי	**שבועות (המשך)**			• **מקורות מודרניים:** – סלינו על כתפינו / לוין קיפניס, לחן: ידידה אדמון – מי ברכב / מילים: רפאל ספורטה, לחן: עמנואל עמירן – שיבולת בשדה / מילים ולחן: מתתיהו שלם – מלאו אסמינו בר / מילים: פ' אלעד, לחן: דוד זהבי – הללויה / יענקל'ה גלפז, לחן: מני גל (אדם חוזר מקציר יומו...) – מתן תורה / אוריאל אופק • **הרחבות סיפוריות או רעיוניות בספרות חז"ל**, כגון: – *איך נשמע קולו של האל במעמד הר סיני?* בשעה שאמר ה' את עשרת הדברות לבני ישראל במעמד הר סיני, שמעו הכל את קול ה', אך כל אחד שמע את הקול באופן שונה: הילדים שמעו קול עדין כדי שלא ייבהלו, המבוגרים שמעו קול גבוה , צלול וחזק הזקנים שמעו קול נעים ורך לאוזניים... הוא התאים את קולו לכל אחד לפי כוחו ולפי דרכו. כך קיבלו בני ישראל את התורה יחד – אך כל אחד באופן המיוחד לו (על פי מדרש שמות רבה פרשה ה') – *מעמד הר סיני* "כשנתן הקב"ה את התורה צפור לא צווח, עוף לא פרח, שור לא געה אופנים (מלאכים) לא עפו, שרפים (מלאכים) לא אמרו קדוש קדוש הים לא נזדעזע, הבריות לא דברו, אלא העולם שותק ומחריש ויצא הקול: "אנכי ה' אלוהיך"" (שמות רבה, כ"ט, ט) – *ריב ההרים – (על פי מדרש שוחר טוב)* "בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר: כַּמָּה יְגִיעוּת יָגֵעַ אָדָם הָרִאשׁוֹן עַד שֶׁמָּצָא פַּת לֶאֱכֹל: חָרַשׁ וְזָרַע וְקָצַר וְעִמֶּר וְדָשׁ וְזָרָה וּבָרַר וְטָחַן וְהִרְקִיד וְלָשׁ וְאָפָה, וְאַחַר כָּךְ אָכַל. וַאֲנִי מַשְׁכִּים וּמוֹצֵא כָּל אֵלֶּה מְתֻקָּנִים לִפְנַי" (בבלי, ברכות נ"ח, עמוד א) – *מי ישועות:* מנהג של יהודי צפון אפריקה שחדר ארצה, לשפוך מים על כל עובר ושב			